

Essay: “Scherper aan de wind” op verzoek van de Noord Brabantse Waterschaps Bond opgesteld door prof. mr. Marleen van Rijswick (Universiteit Utrecht)

Sander Mager/Michaël Bentvelsen

Bespreekstuk (oordeelvormend)

Bijlagen:

1. Essay: Scherper aan de wind door mevr. Marleen van Rijswick/dhr. Frank Groothuijse van de Universiteit Utrecht.
2. Notitie “van aanbeveling naar acties” door de Brabantse Waterschappen.
3. Kamerbrief over de voortgang KRW van 19 december 2023.

Gevraagd besluit

1. Kennisnemen van het UU essay en de conclusies die de WWE uit dit essay trekt.
2. Afspreken dat waterschappen het essay en de reactie van de Brabantse waterschappen ook in eigen bestuur bespreken, of op een andere manier aandacht besteden aan de KRW-doelen. Willen de waterschappen hun inzet intensiveren dan kan dit alleen door een duidelijke bestuurlijke opdracht hiertoe.
3. Akkoord bevinden dat de Unie van Waterschappen de aanbevelingen met het Rijk, IPO en VNG gaat bespreken, maar wel binnen de activiteiten van de KRW-impuls, die aanpak staat centraal. Dit essay is daarop een waardevolle aanvulling.

De kern van het advies

Rond en na het verschijnen van het derde stroomgebiedbeheerplan (SGBP 2022-2027) is bij veel betrokkenen duidelijk geworden dat de aanpak van de waterkwaliteit in Nederland extra urgentie verdient, willen de doelen die we onszelf gesteld hebben, binnen bereik komen. Naast het SGBP zelf hebben ook rapporten van Bouwend Nederland, RLI en het meest recente essay van Marleen van Rijswick/Frank Groothuijse (CWE 24-03b) hieraan bijgedragen, net als de WOO verzoeken en de procedures die door Mobilisation for the Environment (MOB) zijn gestart.

Onder regie van de Minister van I&W, die de urgentie zelf ook onderschrijft, is door het Rijk, samen met de koepels en de RBO's gewerkt aan de “impuls KRW”. Onder deze vlag is een intensief samenwerkingsverband gestart met 7 actielijnen en een aantal werkgroepen waarin medewerkers van Rijk, provincies en waterschappen samenwerken. Ook VNO/NCW heeft een aantal acties opgepakt. In de kamerbrief van 19 december 2023 (CWE 24-03d) is een nadere beschrijving van deze impuls gegeven. De aanbevelingen van de RLI die van toepassing zijn op het landelijk beleid, worden in deze impuls opgepakt. Ook de aanbevelingen uit het essay, voor zover die nog niet in de impuls zitten, worden binnen de “impuls KRW” besproken.

Het essay “scherper aan de wind” is primair geschreven voor de (Brabantse) waterschappen, maar geeft ook een aantal aanbevelingen voor het landelijke beleid. Vanuit de Noord Brabantse Waterschappen is als vervolg op de aanbevelingen het document “van aanbeveling naar acties” (CWE 24-03c) opgesteld waarin de waterschappen vastleggen hoe de ze aanbevelingen gaan oppakken, en wat zij van het landelijk beleid en de koepels verwachten. Deze aanbevelingen van de Universiteit van Utrecht en het Brabantse activiteitenoverzicht worden ook beschikbaar gesteld aan andere waterschappen zodat deze gebruikt kunnen worden naar eigen inzicht. De Werkgroep Waterketen en Emissies heeft het essay in 2023 uitgebreid besproken. De volgende conclusies worden getrokken:

- Voor individuele waterschappen wordt aanbevolen het essay intern bestuurlijk te bespreken, óf op een andere manier de doelen van de KRW en de benodigde maatregelen kritisch te bekijken en te volgen. Daarbij wordt door de WWE benadrukt dat, willen de waterschappen hun inzet intensiveren, dit alleen kan door een duidelijke bestuurlijke opdracht hiertoe. De waterschapsbesturen moeten dus ook met hun eigen organisatie het gesprek aangaan over ambitie en de middelen die daarbij horen. Het kan daarbij gaan over de capaciteit voor vergunningverlening en handhaving, monitoring, maar ook over aanvullende investeringen voor rwzi's bijvoorbeeld, of de doorwerking van ecologische doelen in het dagelijks beheer en onderhoud. Met name rond vergunningverlening en handhaving zijn er door bezuinigingen in het verleden en de krappe arbeidsmarkt, problemen met capaciteit en deskundigheid bij omgevingsdiensten, RWS, waterschappen. Over dit onderwerp gaan er veel aanbevelingen.
- Onder andere door het mechanisme van "one out- all out" wordt ook in de media onterecht het beeld geschetst dat de waterkwaliteit er zeer slecht aan toe is, wie beter kijkt ziet dat er ook veel positieve signalen zijn.
- Waterschappen doen al veel en voelen zich verantwoordelijk. Een aantal zaken moeten landelijk opgepakt worden. Een voorbeeld is de aanpak van indirecte lozingen. Een ander voorbeeld is de aanpak van probleemstoffen die overal aangetroffen worden.
- De WWE adviseert dat onduidelijkheden over de juridische status iets is wat landelijke regie vraagt. Zowel aandacht voor een mogelijk reactie uit Brussel (ingebrekestelling of dwingen maatregelen) als aandacht voor procedures door belangenvertegenwoordigers en actiegroepen zijn nodig.
- Het advies dat er nog voor 2027 een extra inspanning door de rwzi's geleverd kan worden, is niet realistisch. Dit is echt lange termijn werk en moet in samenhang met de grote investeringen die ook vanuit de herziening richtlijn stedelijk afvalwater op ons af komen, gezien worden. Voor een aantal rwzi's waar wel verbetermaatregelen mogelijk zijn, kunnen die gedeeltelijk wel voor eind 2027 worden opgestart, maar zal de uitvoering nog doorlopen tot enkele jaren na 2027. Kleine optimalisaties, bijvoorbeeld in de bedrijfsvoering, kunnen wel voor eind 2027 worden uitgevoerd.

Mede door de KRW impuls worden er nu in snel tempo maatregelen voorgesteld. De WWE maakt zich zorgen dat het hoge tempo ertoe leidt dat de kloof tussen Rijk en regio te groot wordt. Zowel de bestuurlijke als ambtelijke voorbereiding en terugkoppeling van de besluitvorming lijdt onder deze haast.

Argumenten

- 1.1 Het is belangrijk om juist de komende jaren aan de KRW-doelen te blijven werken, enerzijds om de waterkwaliteit verder te verbeteren, anderzijds om te voorkomen dat vanwege de achterblijvende waterkwaliteit en daaruit voortvloeiende rechtszaken en procedures de waterkwaliteit net als het stikstofdossier een belemmering wordt voor investeringen en ontwikkelingen in de ruimtelijke ordening.
- 1.2 Om de afgesproken KRW-maatregelen tijdig en volledig uitgevoerd te krijgen is het belangrijk dat de KRW Impuls doorbraken en heldere afspraken tussen overheden oplevert in het wegnemen van de grootste risico's voor uitvoering (inzet van instrumenten voor grondpositie, personele capaciteit, financiën en draagvlak in (complexe) gebiedsprocessen).
- 1.3 Het werken aan verbetering van waterkwaliteit zal ook doorlopen na eind 2027. Waterkwaliteitsmaatregelen zullen in toenemende mate onderdeel worden van integrale gebiedsprocessen en -programma's gericht op het realiseren van weerbare, klimaatbestendige waterlandschappen. Voor waterschappen in de grensgebieden zit hier ook een internationale dimensie aan.
- 1.4 Het essay bevat aanbevelingen die voor alle waterschappen van belang zijn.

Bestuurlijke aandachtspunten

Het is belangrijk te beseffen dat er verschillende knoppen zijn waar in combinatie aan gedraaid moet worden om de waterkwaliteit te laten voldoen aan de KRW-vereisten. Zo is bijvoorbeeld een VTH-Impuls alleen onvoldoende. Een totale ketenbenadering (van productenbeleid tot zuiveren van afvalwater) is nodig, aanpak van diffuse bronnen, herinrichtingsmaatregelen van het watersysteem, extensiever onderhoud, aanpassingen in peilbeheer enzovoort.

Besproken in

Het essay is uitgebreid besproken in de WWE.

Vervolg/Communicatie

Na bespreking in de CWE zal het onderwerp ook in het Bestuurlijk Overleg Kader Richtlijn Water geagendeerd worden.

Commentaar [Mv1]: BO KRW toch?